

val, részletességgel szerkesztett jelentést adott be. Több igazgató jelentése azonban az említett mentő körülmény számbavétele mellett sem mondható megfelelőnek; némelyik meg a szerkezetre és a külső alakra sem fordított oly gondot, a minőt egy hivatalos jelentéstől föltétlenül meg kell kívánni.

A TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETI TANÁROK KÉPZÉSE.*

A tanítóképző intézeti tanárok képzését illetőleg a fő kérdés, hogy e képzés, a hivatásukra készülés hol történjék? Ha azt kívánjuk, hogy a legmagasabb műveltségben részesüljenek, akkor nem lehet más megoldás, mint hogy ott készüljenek, a hol a nemzet a legmagasabb képzést szervezte: az egyetemen. Fontos ez erkölcsi tekintetben is, mert tanáraink és tanítóink között az eddiginél nagyobb mértékben kell létesíteni az összetartás érzetét. Felhozzák talán ez ellen, hogy így csak nagyobb szakadást hozunk létre, mert a tanítók elől elzárjuk a haladás útját. E bajon minden esetre segíteni kell. Az egyetemtől megkövetelhetjük, hogy a szabad tanításnak utat nyisson. Angliában a munkás ember is nyerhet némi egyetemi qualificatiót, ha több évfolyamon át bizonyos rövidebb-hosszabb cursusokban részt vett. Meg kell egyetemünket nyitni a tanítók számára. Ám legyenek, ha másképp nem lehet, rendkívüli hallgatók, de bocsáttassanak ez alapon oly vizsgálatokra, melyek őket a rájuk váró feladatok teljesítésére minősítik. A lipcsei egyetemen már régóta dívik ez. Németország legtöbb államában nem is lehet senki tanítóképző int. tanár, sem polg. isk. igazgató, ha akadémiai képesítést nem nyert.

Szükséges továbbá az is, hogy a tud. egyetem bölcs. kara úgy álljon élére a nemzeti közművelődésnek, mint a hogy az orvosi kar a közegészségügynek szolgál, a jogi kar az igazságszolgáltatásnak; azaz: mindenki, a ki tanári pályára készül, mindenkor találja meg az általa kívánt tudományszakot; mindennemű szükséges cursus minden időben létesüljön, vagy legalább periodikusan, rendszeresen megállapított időben.

Azonban gondoskodni kell a gyakorlati képzésről is. E tekintetben nem szabad siettetni a dolgot. Hiba a mai képzésben, hogy a gymnasiumból kilépő ifjúnak azonnal egy bizonyos irányra kell magát elhatároznia, mielőtt a választandó szakra való képessége s a tanügyi állapotok, szükségletek felől csak legkevésbé is tájékozódhatott volna. A gymnasium által adható általános műveltség nem bír *tudományos* értékkel,

* Dr. Kármán Mór szabad előadásának, melyet a *M. Paed. Társaság* 1892-ik évi decz. 17-iki ülésén tartott, saját jegyzéseink szerint való vázlata.

mivelhogy az csak tapasztalatszerzés útján nyert műveltség; elvi differenciák elé nem is állítja a tanulót. Szüksége volna ennél fogva minden facultásnak szélesebb körű tudományos előkészítésre, főképen a tanári pályára készülők számára. Szélesebb körű műveltséget kell adnia az első két egyetemi évnek, csak azután adassék alkalom a speciális tanulmányok megválasztására. Az alapvizsgálaton, mely ma fennáll, éppen e szélesebb körű műveltségről kellene számot adni. Azután lehet szó szakszerűbb és gyakorlati képzésről, addig szabadon nevedjék és szélesebb alapon tanuljon az ifju. Az alatt körül is tekinthet, megismerkedik a tanügyi állapotokkal, a szükségletekkel s öntudatosan választhat.

A mi a gyakorlati képzést illeti, van oly gyakorlat, mely a jelöltet a tényleges viszonyok ismeretére, technikai fogásokra tanítja, mind arra, a mit könyvekből nem lehet megtanulni. A gyakorlati képzés e nemét természetesen csak az illető intézetekben lehet elsajátítani, a középiskolai tanár középiskolán, a tanítóképezdei tanítóképezdén. De meg kell ettől különböztetnünk a gyakorlati képzésnek azt a nemét, mely az illető tudományszak elméletének megértésére szükséges s ezt csak egyetemen lehet megszerezni. Épen az a tanárképző intézet feladata, hogy az illető elméleti szakokban szükséges gyakorlatosságot megadja. Ily feladat szolgálatában áll a tanárképző intézet gyakorló iskolája is. Ez ép úgy gyakorló iskolája a paedagogiának, mint a physikai laboratorium a physikának. Nem arra kell itt rávezetni a fiatal embert, hogy a most fennálló szabályok értelmében hogy kell tanítani, hanem inkább az elméleti képességet kell benne fejleszteni, a paedagogiai belátást megteremtteni, mely a fennálló szabályok célszerűbb alakítására képesít. Ilyen gyakorló iskolára minden egyetemnek szüksége van, mely paedagógiát tanítani akar. Szükséges még ezenkívül, hogy sok gymnasium legyen, a mely alkalmas a tulajdonképeni gyakorló képesség megszerzésére; s ép így van szükség tanítóképezdékre is ily szempontból.

A mit Dezső L. kívánt, t. i. a gyakorló iskola mellett alsóbb osztály felállítását, azt az előadó is szükségesnek tartja, de csak gazdagabb tapasztalat szerezhetése céljából. A Sebestyén Gy. által egyébként felállított pontokat nem tartja olyan fontosaknak. A tanárvizsgáló bizottság azonban úgy szervezendő, mint Sebestyén kívánja. Mert fontos, hogy a vizsgálat külön bizottság feladata legyen, mely ne csupán azokból álljon, a kik a képzéssel magával foglalkoznak. Az előkészítéstől független tanárvizsgáló bizottságot kell szervezni s a tanító-képző intézetekre nézve is országos vizsgáló bizottságot kell felállítani. A végső nagy cél, melyet közoktatásügyi szervezetünk minden pontján szem előtt kell tartani, mindenestre az, hogy mindenki, ki a népneveléssel foglalkozik, testvérének tekintse azt, a ki a feladatban vele osztozik.